

Viestinnän tutkimusta preerialla

Kylmä viima puhalsi yli Urbana-Champaignin kaksoiskaupungin. Jalkakäytävät olivat niin lumen ja jään peittämiä, että niitä pitkin oli mahdoton kävellä. Illinoisin yliopiston kampusta saattoi tuskin nähdä lumimyrskyn läpi. Kukaan vastaantulijoista ei osannut kertoa, missä sijaitsi "Institute of Communications Research".

Sama kylmä viima alkoi puhalttaa myös maan henkisessä ilmastossa kun USA:n presidentti päätti aloittaa sodan Persianlahdella. Uutisvälityksessä tapahtunut muutos oli hätkähdyttävä: puolueettomuuden ja objektiivisuuden "pyhät" periaatteet katosivat kuin taikaiskusta ja tilalle astui sotapropaganda, joka oli naamioitunut uutisen viittaa. Kansalaisyhteiskunta oirehti kaduilla: sodan puolustajat (enemmistö) ja vastustajat kantoivat kummatkin USA:n lippua.

"Mikä sai minut tulemaan tänne?", kysyi satunnainen vierailija tutkija Suomesta. Oliko syynä James Careyn essee lennättimestä? Vai John Neronen artikkeli pennilehdistön mytologiasta? Vai se, että Urbana oli paikka, jonne Wilbur Schramm perusti vuonna 1947 tutkimuslaitoksen, joka oli alan ensimmäisiä USA:ssa? Miksi valitsin tämän sotaa käyvän maan ja kaupungin keskellä jäätyneitä maissipelloja?

Löytyihän viestinnätutkimuksen instituutti lopulta, vanhan maneesin toisesta kerroksesta, sotilasakatemiaa takaa. Ja löytyivät ihmiset, jotka työskentelivät Fred Siebertin, Theodore Petersonin, Eleanor Blumin, Charles Osgoodin, Percy Tanenbaumin, George Gerbnerin, Herbert Schillerin ja monien muiden seuraajina tehden omaa tutkimustaan. Heitä olivat Sandra Braman, William Brewer, James Carey, Clifford Christians, Jesse Delia, Norman Denzin, Martin Fishbein, Larry Grossberg, Thomas Guback, Howard Mclay, Richard Merrit, John Nerone, Kim

Rotzoll, Paula Treichler, Ellen Wartella ja Charles Whitney.

Käytännön etilikkaa

Luentosarjoja oli tarjolla runsaasti ja niiden aiheet vaihtelivat informaatiopolitiikasta ja psykologivistiikasta elokuvan ja mainonnan tutkimukseen. Carey oli valitettavasti koko lukukauden virkavapaa. Valitsin seurattavakseni kaksi kurssia: Christiansin teknologian filosofian sekä Neronen sananvapauden teorian ja historian. Clifford Christians, joka toimii myös instituutin johtajana, on entinen pappi, jonka etiikka ei rajoitu luentojen aiheisiin. Kuulemani tarinan mukaan hän oli esittänyt oman palkansa pienentämistä, jottei laitos olisi menettänyt kipeästi tarvitsemaansa luentosarjaa (loma on purut myös yliopistoja USA:ssa). Christiansin luennot vakuuttivat minut loppuelämäkseni teknologian ja ennenkaikkea sen etiikan tutkimuksen tärkeydestä. Kurssin lukulistalla oli Marxia, Wieneriä, Foucaultia, Ellullia, Illichia, Kramaraeta, Noblea jne. Christians on erinomainen luennoitsija, jonka luento Heideggerista oli uskottoman upea, verstaansa vailla.

Christiansin luentosarjaan on perinteisesti osallistunut tutkijoita muista tiedekunnista ja erityisesti luonnontieteistä. Tällä kertaa osanottajat koostuivat enimmäkseen vartuneemmista opiskelijoista ja tohtorintutkintoa suorittavista. Käydyt keskustelut pyöreän pöydän huoneessa, siinä samassa, jossa Schrammkin oli opettanut, panivat meikäläisen hiljaiseksi monen kerran ajaksi. Amerikkalaisten viestinnän opiskelijoiden puhekuultuuri tuntui alussa niin mahdottomalta läpäistä, he tuntuivat aivan ylivermaisilta ilmaisussaan ja keskusteluvälmiudessaan.

Alkuperäistekstit esillä

John Nerone edustaa laitoksen nuorempaa tutkijapolvea. Hänen kriittinen puheenvuoronsa journalismin historian hallitsevaa paradigmat (karkeasti tiivistäen: pennilehdistö synnytti objektiivisuuden)

vastaan Critical Studies in Mass Communication -lehdessä (4/87) oli herättänyt huomioni jo aikaisemmin. Tuossa numerossa hän seisoikin yksin kaikkia muita vastaan ja teki sen todella komeasti. Myöhemmin hän on arvostellut mm. journalismin historian opetusta (Journalism Educator 3/90). Neronen kurssin lukulistaan kuuluu Platonia, Miltonia, Millia, Marxia jne. Se panii ajattelemaan, kuten Christiansin luennotkin, miten vähän meillä luetaan alkuperäistekstejä ja viestintäfilosofoita. Meikäläiselle kurssi tarjosi myös erinomaisen johdatuksen amerikkalaisen journalismin historiaan.

Luennot toivat tervetulleita katkoja yksinpuurtamiseen kirjaston tutkijakopissa. Illinoisin yliopiston pääkirjasto ei voi liikaa yleistää. Se on yksi suurimpia USA:n yliopistokirjastoja. Ja jos kirjaa ei sieltä löytynyt, saattoi sen aina tilata päätteeltä osavaltion muista kirjastoista. Tiedotusopin kokoelma on maankuulu. Se alkuunpanija ja kehittäjä on Eleanor Blum, nykyinen emerita-professori. Kokoelman kirjat oli sijoitettu kahteen paikkaan: pääkirjastoon ja tiedekunnan kirjastoon. Jälkimmäisessä oli yksi suosikkipaikoistani: lehtien lukuhuone, jossa olivat alan kaikki aikakauslehdet sidottuina vuosikertoina sekä opinäytetyöt. Ja mikä etu: kopiokone oli samassa huoneessa.

Taituihan se talviken lopulta. Ensimmäiset opiskelijat kulkivat shortseissaan maaliskuussa, ja huhtikuussa saattoi istua kampuksen ruuhkolla aurinkoa ottamassa. Toukokuu toi tullessaan ICA:n kokouksen Chicagossa. Kaupunki oli tullut tutuksi jo aikaisemmin, onhan Champaignista sinne vain parin tunnin junamatka (silloin kuin junat kulkevat aikataulussa). Kokous muistutti kovasti muita vastaavia, mutta tarjosi erinomaisen tilaisuuden tutustua USA:ssa tehtävään tutkimukseen ja tutkijoihin. Hyvältä tuntui myös olla yksin liikkeellä, jolloin joutuu väkisinkin ylittämään suomalaisuutensa.

Kotimaisista kuvioista irtipääseminen oli kaiken kaikkiaan koko matkan tärkeimpiä artoja. Samalla näin, että asioita voidaan tehdä myös toisin. Suuren maahan mah-

tuu kaikenlaista, monennäköistä ja -laista tutkijaa ja tutkimusta (USA:ssa on lähes neljäsataa yliopistoa ja collegea, joissa voi suorittaa tutkinnon viestintä pääaineena). Paluumuuttaneena kuulen jo nyt korvissa ni jupinan: ristiriitoja sielläkin on. Totta, mutta tilaa ja tilassa liikkumista on vastavasti huomattavasti enemmän.

Ei sisäsiltoisuutta

Amerikkalaisessa yliopistomaailma poikkeaa monin tavoin suomalaisesta. Yleisenä periaatteena näyttää olevan, etteivät tiedekunnat kiinnitä omia vastavalmistuneita (poikkeuksen muodostavat Harvardin tyypiset yliopistot). Näin pyritään estämään sisäsiitos: laitokset eivät koostu ohjaajiansa näkemyksiä toistavista nuoremasta polvesta. Tulos näyttää ainakin ulkopuoliselta onnistuneelta, sillä näin lähes kaikki ovat jostakin muualta. Ylipäätään yliopistoväen on mahdollista vaihtaa työpaikkaansa huomattavasti useammin kuin meillä.

Myös valtiouuskollisuus on vähäisempää kuin Suomessa, monestakin syystä. Professorit eivät suinkaan istu komiteoissa suunnittelemassa valtiollista viestintäpolitiikkaa.

Näin meillä niin tyypillinen roolien yhteensulautuminen on pystytty välttämään. On toki heti lisättävä, että osa amerikkalaisista viestinnäntutkijoista olisi halukas menemään mukaan viestintäpolitiikan tekoon.

Maissi kasvoi ympärillä niin että kohisi, ja kesäkuussa lämpötila kohosi päälle kolmenkymmenen. Silloin Urbana-Champaign vaihtui kohdallani Cambridgeksi ja yliopisto Harvardiksi. Nyt jo tiedän: vielä kerran on palattava kaksoiskaupunkiin preerialle, vaikka vain nähdäkseni maissin kukassa.

Terhi Rantanen

Terhi Rantanen oli Asla-Fulbright -tutkijastipendillä vuoden 1991 USA:ssa tutkimassa amerikkalaisten uutistointojen varhaisia kansainvälisiä yhteyksiä. Väliotsikot toimituksen.

NAB 92: muotoilijoita ja Ronald Reagan palkittiin

NAB (The National Association of Broadcasters) on amerikkalainen radio- ja televisioalan teollisuuden suurin kaupallinen liitto, joka tarjoaa sen jäseninä oleville 5000 radioyhtiölle, 950 televisioyhtiölle, sekä 1500 liittännäis- ja kansainväliselle jäsenelleen monia palveluja. NAB uskoo, että yleisöä palvelee parhaiten sellainen yleisradiojärjestelmä, jonka ohjelmatoimintaa hallitus ei puutu, vaan joka heijastaa yleisön preferenssejä.

Huhtikuun 10-16 päivinä NAB92 Las Vegasissa kokosi yhteen 760 näytteillepajaa ja noin 50.000 vierailijaa.

Entiselle presidentille Ronald Reaganille myönnettiin tunnustuspalkinto. Reaganin pitäessä vastaanottopuhetta muuan häinkkö paiskasi palkinnon hajalle hänen päälleen "vastalauseena ydinkokeista". Reagan selvisi lasiryöpystä vahingoittumattomana, mutta paikalle syntyi melkoinen kaaos. Häiritsijää odottaa syyte entistä presidenttiä loukkaavasta käytöksestä. Myöhemmin häinkkö pyysi julkisesti anteeksi Reaganilta sanoen, ettei hänen tarkoituksenaan ollut vahingoittaa ex-presidenttiä. Turhan helposti hän sai kuitenkin maailmanlaajuisen huomion touhulleen.

Ensimmäistä kertaa myönnettiin myös parhaiten *muotoiluille* tuotteille tunnustuspalkinto (video-, grafiikka- ja audiotuotteet). Kahden ammattilehden ("Post" ja "Producers Quarterly") lukijat valitsivat voittajat.

NAB:in yhteydessä kokoontuivat myös alan yliopisto- ja ammattikoulutuksesta vastaavat opettajat ja tutkijat. Heidän yhdistyksensä "Broadcast Education Association" (BEA) järjesti istuntoja, joihin oli kutsuttu "maailman arvostetuimpia radio- ja televisioasiantuntijoita, lainsäätäjiä ja

kouluttajia."

Avajaispäivän paneelissa, jonka aiheena oli "Broadcast education for better understanding in the 21st century world" puhuin uuden teknologian ja globaalin oppimisen problemeista sekä Euroopan ja Amerikan välisen kommunikaation tasapainottamisesta. Pohdin myös kulttuurien välisen kommunikaation ongelmia maailmassa, jossa sekä Amerikassa että varsinkin Euroopassa on fundamentaalista islamilaisuudesta muodostunut uhkakuva. Pohdin myös uusien haasteiden vaikutusta koulutukseen, erityisesti täydennyskoulutukseen.

Yleisesti ottaen NAB92 anti oli hyvin laaja. Tutkijatasolla esitettiin mielenkiintoisia arvioita mm. siitä, että vaikka tekninen muutos on hyvin nopeaa, kokemus osoittaa, että uuden teknologian läpivienti kestää noin 30 vuotta ennen kuin se on kulttuurisesti hyväksytty.

Teräväpiirtotelevisio (HDTV) on useiden tutkijoiden mielestä jo niin vanhentunutta ajattelua, ettei koko teknologia tule ehkä lainkaan laajamittaisesti käyttöön. Arvio perustuu siihen, että teräväpiirtotelevisio ei olennaisesti muuta nykyisen television luonnetta esim. interaktiiviseksi. Myös taloudellinen lama hidastaa monien teknisten uudistusten käyttöönottoa. NAB92 messuilla esitettiin kylläkin vaikuttavalla tavalla ensimmäisiä suorita, terestialaisia demonstraatioita digitaalisen teräväpiirtotelevision lähetyksistä. HDTV kyllä hallitsi messuja.

Kaliforniassa on uutuutena jo myynnissä kaksisuuntaisia televisiojärjestelmiä, joissa esim. urheilulähetysten aikana katsoja voi osallistua valmentajan työhön lähettämällä reaaliaikaista palautetta pelin etenemisestä kuvaruudun interaktiivisen osan kautta.

Kouluttajat joutuvat nopean muutoksen yhteydessä usein toteamaan, että opiskelijoille on annettu vanhentuneita tietoja. Jotkut suosittelivat, että nopeasti muuttuvan työllisyystilanteen takia olisi hyvä rohkaista opiskelijoita ottamaan aineyhdistelmiinsä viestinnän ohella esim. taiteita ja talousasioita.

Lukutaidon suhteen olemme samassa tilanteessa kuin sata vuotta sitten: vain johtava eliitti pystyy nykyisiä uusia medioita lukemaan (medialiterate). Suuri enemmistö jää yhä enemmän varsinaisen tiedon pimementoon, epämääräisen, teollisesti tuotetun sanomasaastan vietäväksi.

Videokuvalla on yhä suurempi todistusarvo esim. tuomioistuimissa (poliisien pahoinpitelyt yms). Konkreettisenä esimerkinä paneeleissa todettiin, että koussalin ulkopuolella parhaillaan käydyssä hotellialan lakossa sekä lakkoilevat työntekijät että hotelliin omistajat videoivat toistensa toimia saadakseen aineistoa oikeustoimia varten.

Itsekin vakuutuin, että vaikka tällainen kirjoitettu muistio on aina paikallaan, jatkossa kannan mukana pientä videokameraa audiovisuaalisen muistikirjan tekemiseksi. Monta asiaa voi sillä ilmaista paljon paremmin.

Tapio Varis

Kirjastot muuttuvat tietokannoiksi

Kirjastoihmiset nyt aina valittaa resurssiansa: jos ei ole rahaa, niin tiloista ainakin on puute tai sitten henkilökunnasta, tai kaikesta tästä. Olisiko Skotlannin kansalliskirjasto (VTLs-kirjastoja, huom.) löytänyt ratkaisun ainaiseen resurssipulaan ja kokeelmien paisumiseen?

Siellä aiotaan kokoelmat kokonaisuudessaan muuttaa optisesti luettavaan muotoon eli tietokannaksi. Tutkijat voivat omilta mikroiltaan selata kokoelmia tietokoneverkon välityksellä, siis todella itse kirjallisuutta eikä kirjaston luetteloita.

Käytännössä homma tehdään skannaamalla kokoelmat sivu sivulta n. 45 terabytyn kokoiseksi tietokannaksi. Kukaan huono-onninen kirjastovirkailija ei kuitenkaan joudu sivunkääntäjäksi vaan kirjojen päädyt leikataan pois ja automaattinen

laite syöttää sivut skanneriin. Vauhti on sivu per sekunti. Kirjoja käy kyllä vähän sääliksi.

Projekti on täyttä totta: EY on jo myöntänyt varat kokeiluvaiheeseen, johon osallistuu Skotlannin lisäksi Espanjan kansalliskirjasto. (Biblioteksbladet 1992/2)

Tilaa tietoa Brysselistä

Eureka Audiovisual on keskus, joka julkaisee viestinnän alan tutkimusta ja käytännön oppaita.

Tänä keväänä ilmestyy (suluissa hinnat):

1. Audiovisual Events'Agenda 92-93 (Agenda des Manifestations Audiovisuelles 92-93). (40 ECU/ 82 DM).
2. The Nordic Audiovisual Landscape in Transition. (33 ECU/67 DM).
3. Financing of Audiovisual Production in Europe (Le Financement de la production Audiovisuelle en Europe). (46 ECU/ 94 DM).

Tilaukset:

Eureka Audiovisuel, Sekreteriat Permanent, Avenue des Arts, 44, B-1040 Bruxelles, Tél. (322)511 06 40, Fax. (322)512 91 66

Tiedusteluihin vastaa tutkija Marjatta Oksanen.

Hannu Vanhanen on lisenasiaatti

Tiedotustutkimuksen 1/92 kirjoittajateidoissa esiintyy kiusallinen virhe. Kuvajournalismin lehtori Hannu Vanhasen oppiarvoksi oli virheellisesti ilmoitettu YTK, vaikka hän on saanut yhteiskuntatieteiden lisenasiaatin oppiarvon jo syksyllä 1991. Toi-

mitussihteerin pahoittelee kummellustaan ja onnittelee lisenasiaattia.

Mitä opimme tästä: Käsikirjoituksen ensimmäiselle sivulle on merkittävä nimen ja osoitteen lisäksi oppiarvo, virka-asema ja toimipaikka.